

Главной целью внедрения инновационных технологий в высшей школе является формирование личности компетентного профессионала, способного самостоятельно решать нестандартные задачи в профессиональной деятельности и социальной сфере, постоянно самосовершенствующегося как личность.

Автор считает необходимым разработку концепции психологического сопровождения профессионального становления личности в высшем техническом учебном заведении. Основные составляющие этого процесса:

- Адаптация первокурсника.
- Прозрачность учебного процесса на всех курсах.
- Возможность получения студентом психологической помощи в кризисных ситуациях.
- Специальные занятия для первокурсников по формированию базовых умственных действий и навыков самостоятельной работы.
- Четкая информация о расписании консультаций преподавателей, возможности консультирования у всех преподавателей.
- Доведение до студента полной информации о работе центров, клубов, секций, студенческое самоуправление для социальной адаптации студента.
- Популяризация участия студентов в научных конференциях, публикации студенческих научных работ.
- Возможности выбора студентом личностно-ориентированных дисциплин на всех курсах.
- Повышение психолого-педагогической компетенции преподавателей и кураторов групп.

Только при выполнении этих условий цель образования как системы и личностная цель студента будут совпадать. Именно тогда применение научных разработок, инновационных технологий в образовательном процессе даст свои благодатные плоды.

О.С. Фесенко

*(Дніпропетровський педагогічний коледж
Дніпропетровського національного університету)*

ОБҐРУНТУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ФОРМУВАННЯ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НОВОГО ПОКОЛІННЯ З УРАХУВАННЯМ ЗМІН ЗАКОНОДАВСТВА

Протиріччя практики формування стандартів вищої освіти полягають у наступному:

– якщо напрям підготовки містить декілька спеціальностей, то складно сформувати для них спільну базу нормативних дисциплін природничо-наукового та професійно-практичного циклів підготовки;

– відповідно до діючої законодавчої бази назви, зміст та обсяг вибіркового дисциплін профілізації на спеціальності напряму кожний ВНЗ здійснює

ізолювано. Отже, взаємовизнання результатів навчання за цими дисциплінами неможливе, що вадить трансферу кредитів та мобільності студентів;

– у світі змін законодавчої бази відсутня методологія формування програм підготовки.

Аналіз останніх досліджень. Серед вимог Болонської декларації до системи вищої освіти Н.С. Волотковська та А.В. Рухлов на перше місце висувують саме необхідність введення дворівневої системи вищої освіти, на яку повинні перейти всі українські ВНЗ [2].

На думку авторів (Г.Г. Півняк, П.І. Пілов, В.О. Салов, Т.О. Письменкова «Загальні вимоги до стандартів вищої освіти нового покоління») «обов'язковою умовою модернізації системи вищої освіти є вдосконалення стандартів вищої освіти. Автори пропонують структуру плану навчального процесу, згідно до якого нормативну частину складають цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки; цикл фундаментальної, природничо-наукової та загальноекономічної підготовки; цикл професійної та практичної підготовки. Варіативну частину побудовано із циклів дисциплін за вибором навчального закладу (призначення: профілізація на майбутню спеціальність ОКР магістр); циклу гуманітарних та соціально-економічних дисциплін вільного вибору студента (призначення: реалізація індивідуальних траєкторій гуманітарної та соціально-економічної підготовки); циклу дисциплін за вибором студента (військова підготовка або спеціалізація на регіональні потреби, або набуття додаткових компетенцій з економіки, інформатики, лінгвістики, права тощо)»[4].

О.Г. Величко, О.Ю. Потап, О.Г. Ясев пропонують «при визначені нормативів щодо варіативної складової навчальних програм в галузі інженерії розглядати її, перед усім, як засіб забезпечення більш вузької спеціалізації бакалаврів в межах відповідного напрямку підготовки. Так, наприклад, якщо у ВНЗ до останнього часу велась підготовка за кількома спеціальностями певного напрямку, може бути визнано доцільним максимально збільшити для цього напрямку долю вільного вибору студента у варіативній складовій навчальної програми. Тоді студенти зможуть реалізувати своє право на вибір, визначивши область власної спеціалізації та обравши при цьому відповідний блок навчальних дисциплін. Інший підхід матиме місце, якщо у ВНЗ до останнього часу велась підготовка лише за однією спеціальністю певного напрямку, або певний напрям взагалі включав лише одну спеціальність. Тоді забезпечення вільного вибору студента у великому обсязі стає для ВНЗ досить проблемним, оскільки тягне за собою необхідність включення до навчальних планів нових дисциплін, формування малих за кількістю студентів тимчасових академічних груп, залучення додаткових навчальних площ, збільшення педагогічного навантаження тощо. В такому випадку доцільним є перерозподіл обсягу дисциплін вільного вибору студента та вибору ВНЗ у варіативній складовій навчальної програми на користь дисциплін за вибором навчального закладу»[1].

Метою роботи є:

- обґрунтування концептуальних засад розробки освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів з урахуванням змін законодавства;
- адаптація структури та змісту освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів до змін законодавства;
- апробація результатів досліджень на прикладі формування нормативної бази підготовки бакалаврів за певними спеціальностями гірництва.

Розробка методології формування програм підготовки бакалаврів за спеціальністю дозволить оптимізувати на практиці процес формування переліку нормативних дисциплін природничо-наукового і професійно-практичного циклів підготовки, що в свою чергу забезпечить взаємовизнання результатів навчання за цими дисциплінами з подальшим трансфером кредитів та мобільністю студентів.

Основна частина. Враховуючи зміни у законодавстві та рекомендації щодо застосування компетентнісного підходу, на основі досягнень вітчизняної вищої школи щодо засад розробки ОПП обґрунтовано концептуальні засади розробки ОПП:

- орієнтація змісту освіти на ЄKTS;
  - підготовка фахівців по спеціальностям за всіма ОКР;
  - урахування варіативною ОПП особливостей фундаментальної та загально-професійної підготовки бакалавра за певною спеціальністю через додаткові спецкурси;
  - розподіл компетенцій на універсальні та професійні;
  - формування програм ОПП із типових програм дисциплін;
  - розробка «Засобів діагностики» як складової стандартів вищої освіти.
- спираючись на досягнення та традиції вітчизняної вищої школи з урахуванням змін законодавства (бакалавр за спеціальністю), ми пропонуємо структуру освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр за спеціальністю розробляти за трьома складовими: нормативна частина в межах галузі знань, нормативна частина за спеціальністю, варіативна частина.

Запропонована структура ОПП (рис.1) дозволить врахувати і ліквідувати складності формування нормативної бази для бакалаврів різних спеціальностей в межах галузі знань; введення нормативної частини за спеціальністю (замість вибіркової за цими ж циклами) забезпечить принцип трансферу результатів навчання та мобільності студентів.

Рисунок 1. Цикли дисциплін запропонованої ОПП.

Одержані такі результати:

– теоретичні результати - здійснено критичний аналіз наукових досліджень та нормативної бази з питань стандартизації вищої освіти;

– методологічні результати - визначено та обґрунтовано концептуальні засади розробки ОПП з урахуванням змін законодавства; запропоновано відповідно до змін законодавства структуру та зміст освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів.

– експериментальні результати - перевірено адекватність розроблених принципів формування ОПП на прикладі підготовки бакалаврів з гірництва за спеціальністю «Розробка родовищ корисних копалин».

– науково-методологічна новизна полягає у визначенні концептуальних засад розробки ОПП в контексті забезпечення трансферу кредитів та горизонтальної мобільності студентів та розробці макету структури ОПП з урахуванням змін законодавства для бакалаврів за спеціальністю.

Економічний ефект від реалізації результатів роботи очікується позитивним завдяки підвищенню якості професійної підготовки.

Соціальний ефект від реалізації результатів роботи очікується позитивним завдяки забезпеченню мобільності випускників та створенню «зрозумілого» диплому бакалавра на ринку праці.

Бібліографічні посилання:

1. Величко О.Г. , Потап О.Ю. , Ясев О.Г. «Забезпечення варіативної складової програм підготовки фахівців інженерних напрямів в Україні» Проблеми розробки галузевих стандартів вищої освіти нового покоління: зб. тез доп. наук.-метод. конф., 12–13 трав. 2011 р., м. Дніпропетровськ. –Д.: Національний гірничий університет, 2011. – 198 с.

2. Волотковская Н.С., Рухлов А.В. «Подготовка специалистов и развитие научных исследований в рамках Болонского процесса» Проблеми розробки галузевих стандартів

вищої освіти нового покоління: зб. тез доп. наук.-метод. конф., 12–13 трав. 2011 р., м. Дніпропетровськ. –Д.: Національний гірничий університет, 2011. – 198 с.

3. Закон України "Про освіту" від 23.03 1996 р. №100/96-ВР

4. Півняк Г.Г, Пілов П.І, Салов В.О., Письменкова Т.О. «Загальні вимоги до стандартів вищої освіти нового покоління» Проблеми розробки галузевих стандартів вищої освіти нового покоління: зб. тез доп. наук.-метод. конф., 12–13 трав. 2011 р., м. Дніпропетровськ. –Д.: Національний гірничий університет, 2011. – 198 с.

5. Проект Закону «Про вищу освіту» (нова редакція).

Ю.В. Чекушина, Ю.М. Чекушина
(Національний гірничий університет)

ВЗАЄМОДІЯ З ПРОБЛЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ

Постановка проблеми. Необхідність розглядання обраного питання обумовлена декількома чинниками, серед яких – взаємодія педагога та студентів в аудиторії, особливо під час лекції; необхідність запобігання або навіть уникнення конфліктів, виявлення конфліктогенів, психодіагностика та прогнозування навчальних конфліктів; психологія навчальної діяльності, точніше її покомпонентний аналіз – від мотиваційного компоненту до вікової динаміки; виявлення проблемних типів особистості, характерних особливостей їх поведінки і визначення можливих шляхів нейтралізації їх ймовірного впливу на слухацьку аудиторію.

Аналіз останніх досліджень. Питання в історіографії розроблено в чотирьох аспектах: соціологічному [2], психологічному [5], педагогічному [1; 3] та управлінському [4].

Цілі публікації. Автори даних тез намагаються не тільки з'ясувати причини негативного впливу типів проблемних студентів на всю аудиторію, але й визначити можливі форми реакції викладача. Адже викладач швидко усвідомлює, що всі студенти унікальні та неповторні, але кількість типових моделей їх поведінки в аудиторії обмежена.

Основна частина. Тип 1 – Назвемо його «Базіка». Говорить безперестанно. Найчастіше він є лідером у групі і домінує у будь-якій дискусії. Про що б не йшлося, цей студент стверджує, що має до цього відношення. При виявленні розмовного «тероризму» (вербальної агресії) студенти очікують, що викладач закличе балакуна до порядку. Причини такої поведінки знаходяться на поверхні. Це відсутність відчуття безпеки. Балакучий студент відчуває потребу ствердитися за будь-яку ціну. Він витрачає час на те, щоб продемонструвати свої знання і довести, що заслуговує на повагу (такий собі «всезнайко»). Іноді цей тип виявляє активність і очікує за це схвалення («ентузіаст-роботяга»). Найчастіше він просто бажає, щоб група вважала його дотепною, симпатичною людиною, яка заслуговує на увагу. Улюблені фрази, які використовує базіка: «Я все це знаю», «Я вважаю за необхідне сказати...», «Те, що я роблю завжди...», «Я...»